

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

УЗГОДЖЕНО
Проректор з наукової роботи
професор В.О. Богомолів
“ ” 20 року

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор з НІР
професор С.Я. Ходирев
“ ” 20 року

EX-1

**СИЛАБУС
(РОБОЧА ПРОГРАМА)**

навчальної дисципліни Історія і філософія техніки і технології (Історія і філософія науки)

(назва навчальної дисципліни згідно освітньої програми)

підготовки

Доктор філософії з екології

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

в галузі знань

10 Природничі науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності¹

101 Екологія

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація

(якщо є то назва спеціалізації)

за освітньою програмою²

Екологічна безпека

(назва освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми)

мова навчання

державна

(мова, на якій проводиться навчання – державна, інша, ...)

2020рік

¹ Якщо силабус (робоча програма) навчальної дисципліни розроблений для декількох спеціальностей, то вказуються усі спеціальності

² Якщо силабус (робоча програма) навчальної дисципліни розроблений для декількох освітніх програм за даною спеціальністю, то вказуються усі освітні програми

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: Підготовка докторів філософії з техніко-технологічних спеціальностей за профілем ХНАДУ у сфері науково-дослідної роботи, що висуває нові вимоги щодо глибокого усвідомлення ними сутності пізнання, наукового і технічного знання, аналізу науки як специфічної форми пізнання, духовного виробництва і соціального інституту; техніки та технології як видів діяльності і соціальних феноменів; ознайомлення із загальними закономірностями розвитку науки, техніки та технології, їх структурою, рівнями, методологією і методами наукового пізнання і техніко-технологічної діяльності.

(п.2.2 листа МОН №1/9-434 від 09 липня 2018 року, як в ОП)

2. Набуті компетентності (згідно ОПП, ОНП)

Інтегральні:

- Здатність розв'язувати складні комплексні проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення

Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства.

Фахові:

- Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з екології, охорони довкілля та природокористування та суміжних галузей;
- Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті;
- Здатність до засвоєння новітніх концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань у сфері екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування;
- Здатність до використання сучасних методів і інструментів системного аналізу якості довкілля та збалансованого природокористування

3. Передумови для вивчення дисципліни: Філософія. Основи філософії (розділи: теорія пізнання, методологія пізнання), соціологія, основи наукових досліджень

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

Глибоко розуміти загальні принципи та методи природничих наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування та у викладацькій практиці

(п.2.3 листа МОН №1/9-434 від 09 липня 2018 року, як в освітній програмі)

5. Наявність стандарту вищої освіти _____

(назва, № наказу і дата затвердження, посилання)

6. Загальні відомості. Опис навчальної дисципліни (згідно ОПІ, ОНП)

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни ³	
	денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання ⁴
Кількість кредитів - 4 Кількість годин - 120	Обов'язкова (обов'язкова, вибіркова)	
Семестр викладання дисципліни	__1__ (порядковий номер семестру)	__1__ (порядковий номер семестру)
Вид контролю:	залік (залік, екзамен)	
Розподіл часу:		
- лекції (годин)	48	8
- лабораторні роботи (годин)	___	___
- практичні заняття (годин)	___	___
- самостійна робота студентів (годин)	72	112
- курсовий проект (годин)	___	___
- курсова робота (годин)	___	___
- розрахунково-графічна робота (контрольна робота)	___	___

³ Якщо дисципліна викладається декілька семестрів, то на кожний семестр за відповідною формою навчання заповнюється окремий стовпчик таблиці.

⁴ Якщо дисципліна на заочній (дистанційній) формі навчання не викладається, то графа "заочна форма навчання" відсутня.

7. Послідовність вивчення дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять⁵

Назва теми лекційного матеріалу	Кількість лекційних годин		Назва тем (ЛР, ПР, СЗ, СРС, тощо)	Кількість годин		Література
	очна	заочна		очна	заочна	
1	2	3	4	5	6	7
Семестр . (номер семестру)						
Розділ 1.Філософські проблеми пізнання і науки Тема 1. Пізнання як предмет філософського аналізу	6	1	СРС1 Пізнання як предмет філософського аналізу	9	14	
Тема 2. Структура та методи наукового пізнання	6	1	СРС2 . Структура та методи наукового пізнання	9	14	
Тема 3. Наука як система.	6	1	СРС3.Наука як система.	9	14	
Тема 4. Філософія науки як галузьфілософського знання	6	1	СРС4. . Філософія науки як галузьфілософського знання	9	14	
Розділ 2.Основні проблеми техніки Тема 1. Філософія техніки	6	1	СРС1. Філософія техніки	9	14	
Тема 2. Техніка як діяльність	6	1	СРС2. Техніка як діяльність	9	14	
Тема 3.Техніка як соціальний феномен	6	1	СРС3. Техніка як соціальний феномен	9	14	
Тема 4. Проблема «діалогу» людини і комп'ютера.	6	1	СРС4. Проблема «діалогу» людини і комп'ютера.	9	14	
Усього за семестр	48	8		72	112	

⁵ Указується послідовність вивчення дисципліни – Л-ЛР-ПЗ-СЗ-СРС (якщо дисципліни викладається декілька семестрів, то теми розбивати посеместрово).

8. Орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових занять⁶

(за наявності)

9. Критерії оцінювання результатів навчання

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	“Відмінно” - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального .
82 – 89	Добре	B	“Дуже добре” - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального .
75 – 81		C	“Добре” - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо , усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилкам
67 – 74	Задовільно	D	“Задовільно” - теоретичний зміст курсу освоєний частково , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних

⁶ Вказується орієнтовна тематика КП, КР, РГР, якщо вони передбачені навчальним планом

			навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки .
60 – 66		Е	“Достатньо” - теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , багато передбачені програмою навчання навчальні завдання не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального .
35 – 59	Незадовільно	Х	“Незадовільно” - теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
1 – 34			Ф

10. Засоби діагностики результатів навчання

- тести контролю за матеріалами дисциплін бакалаврату і магістратури як допуски до підсумкового контролю знань з даної дисципліни;
- поточні завдання для самостійного виконання за матеріалом даної дисципліни;
- творчу реферативну роботу за пропонованою темою даної дисципліни;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- опубліковані статті з новітніх підходів до вивчення окремих аспектів даної дисципліни;
- екзаменаційні завдання теоретичного та практичного характеру;

11. Наявність дистанційного курсу

(Посилання на курс в інтернеті (якщо є))

12. Форми поточного та підсумкового контролю

- перевірка тестів контролю за матеріалами дисциплін бакалаврату і магістратури;
- прийом поточних завдань для самостійного виконання за матеріалом дисципліни;
- рецензування творчої реферативної роботи за пропонованою дисципліни;
- проведення заліку за матеріалами дисципліни

13. Необхідне обладнання та програмне забезпечення

(за потреби)

14. Рекомендовані джерела інформації

14.1. Базова література

1. Будко В.В. Философия науки: учебное пособие / В. В. Будко. – Харьков : Консул, 2005. – 268 с.
2. Горохов В. Г. Основы философии техники и технических наук / В. Г. Горохов. – М. : Гардарики, 2007. – 336 с.
3. Джегутанов Б.Н., Стрельченко В.И., Балахонский В.В., Хон Т.Н. История и философия науки : учебное пособие для аспирантов – СПб. : "Питер", 2006. – 368 с.
4. Гришунин С. И. Философия науки. Основные концепции и проблемы : учебное пособие / С.И. Гришунин. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 224 с.
5. Добронравова І. С. Філософія і методологія науки: підручник / І.С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2008. – 223 с.
6. Історія філософії : Підручник для вищої школи. – Х. : Прапор, 2003. – 768 с., С. 744-756.
7. История и философия науки / Под ред. А. С. Мамзина. – СПб. : Питер, 2008. – 304 с.
8. История и философия науки (Философия науки) / Под ред. Ю. Крянева, Л. Моториной. – М. : Альфа-М; Инфра-М, 2011. – 416 с.
9. История информатики и философия информационной реальности : учеб. пос. для ВУЗов / Под ред. Р. М. Юсупова, В. П. Котенко. – М. : Академический проект, 2007. – 429 с.
10. Кохановский В. П. Основы философии науки : учебное пособие для аспирантов / В. П. Кохановский, Т. Г. Лешкевич, Т. П. Матяш., Т. Б. Фатхи. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2006. – 603 с.
11. Кохановский В. П. Философия и методология науки / В.П. Кохановский. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1999. – 576с.
12. Кремінь В.Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник /В.Г. Кремінь, В.В. Ільїн. – К. : Книга, 2005. – 528 с., С. 258–280, 310–327

13. Катренко А.В. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації: навчальний посібник / А. В. Катренко. – Львів : Науковий світ – 2000. – 424 с.
14. Ладанюк А.П. Основи системного аналізу: навчальний посібник / А.П. Ладанюк. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 176 с.
15. Лебедев С. А. Философия науки : учеб. пос. для ВУЗов / С. А. Лебедев. – М. : Академический проект, 2006. – 736 с.
16. Липкин А.И. Философия науки / А.И. Липкин. – М. : Эксмо, 2007. – 608 с.
17. Микешина Л. А. Философия науки / Л. А. Микешина. – М. : Прогресс-Традиция : МПСИ : ФЛИНТА, 2005. – 464 с.
18. Мочалов И.И., Оноприенко В.И. В.И. Вернадский: Наука. Философия. Человек. Кн.1. Наука в исторических и социальных контекстах. / И.И. Мочалов, В.И. Оноприенко. – М.: – ИИЕТ им. С.И. Вавилова РАН, 008. – 408 с.
19. Мовчан С.П., Чаплигін О.К. Основи філософії науки / С.П.Мовчан, О.К. Чаплигін // Видавництво ХНАДУ. - Харків: ХНАДУ, 2010. – 340с.
20. Степин В. С. Философия науки. Общие проблемы / В. С. Степин. – М. : Гардарики, 2005. – 384 с.
21. Степин В. С., Горохов В. Г., Розов М. А. Философия науки и техники / В. С. Степин, В. Г. Горохов, М. А. Розов. – М : Гардарики, 1996. – 214 с.
22. Цехмистро И. З. Холистическая философия науки / И. З. Цехмистро Сумы : ВТД „Університетська книга”, 2002. – 364 с.
27. Мовчан С.П., Чаплигін О. К. Основи філософії техніки та технології.- Харків: Видавництво Форт, 2013. - 316 с.
28. Штанько В.И. Философия и методология науки : учебное пособие для аспирантов естественнонаучных и технических специальностей / В. И. танько – Харьков : ХНУРЕ, 2002. – 292 с.

(друковані матеріали, які є в бібліотеці)

14.2. Допоміжна література

- 2.1 Агацци, Э. Ответственность – подлинное основание для управления свободной наукой / Э. Агацци // Вопросы философии. – 1992. – № 1. – С. 30–40.
1. Вернадский В. И. Философские мысли натуралиста. Научная мысль как планетарное явление / В.И. Вернадский. – М. : Наука, 1988. – 520с.
2. Гадамер Х-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики / Х-Г. Гадамер. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с.
3. Гуссерль, Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Введение в феноменологическую философию / Э. Гуссерль // Вопросы философии. – 1992– № 7. – С. 136-175.
4. Декарт Р. Рассуждение о методе. / Р. Декарт // Избр. произв. в 2 т. – М. : Мысль, 1989. – 654 с. – Т.1. – С. 250–296.
5. Кант И. Критика чистого разума / И. Кант. – М. : Мысль, 1994. 591 с.
6. Князева, Е. Н., Курдюмов, С. П. Синергетика как новое мировидение / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов // Вопросы философии. – 1992. – № 6. – С. 3-12.

7. Князева, Е. Н. Сложные системы и нелинейная динамика в природе и обществе / Е. Н. Князева // Вопросы философии. – 1998– № 4.– С. 138- 144.
8. Кун Т. Структура научных революций/ Т. Кун. – М. : Прогресс, 1977. – 300 с.
9. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура / Р. Мертон . – М. : АСТ Москва, 2006. – 880 с.
10. Моисеев, Н. Н. Логика динамических систем и развитие природы и общества / Н. Н. Моисеев // Вопросы философии. – 1999. – № 4. – С. 3–11.
11. Пригожин И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс – М. : Прогресс, 1986. – 432 с.
12. Пирс, Ч. Как сделать наши идеи ясными / Ч. Пирс // Вопросы философии. – 1996. – № 12 – С. 120–133.
13. Планк, М. Позитивизм и реальный внешний мир/ М. Планк // Вопросы философии. – 1998. – № 3. – С.120–133.
14. Поппер К. Логика и рост научного знания / К. Поппер. – М. : Прогресс, 1983. – 302 с.
15. Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы/ Б. Рассел – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2001. – 560 с.
16. Рорти, Р. Прагматизм и философия / Р. Рорти // Философская и социологическая мысль. –1995. – № 9-10. – С.88–112.
17. Тулмин С. Человеческое понимание / С. Тулмин. – М. : Прогресс, 1984. – 328 с.
18. Фейерабенд П. Избранные труды по философии и методологии науки / П. Фейерабенд. – М. : Прогресс, 1986. – 542 с.

(інші друковані матеріали)

14.3. Інформаційні ресурси

<http://files.khadi.kharkov.ua/transportnikh-sistem/filosofiji-i-politologiji/itemlist/category/820-kff.html>
<http://www.philosophy.ru>
<http://filosof.historic.ru>
<http://www.nsu.ru/filf/rpha/lib/index.htm>

Розроблено та внесено: філософії та педагогіки професійної підготовки

(повне найменування кафедри)

Розробник (и) силябусу: проф., док.філос.наук, проф.. Олександр О.К. Чаплигін
 (посада, наук. ступінь, вчене звання), (підпис) (ПІБ розробників)

ID ORCID, e-mail розробника

(ID із ЄДЕБО)

Гаранта ОП: зав.каф.екології, д.т.н., проф. Н. В. Внукова
 (посада, наук. ступінь, вчене звання), (підпис) (ПІБ гаранта)

ID ORCID, e-mail гаранта 0000-0002-4097-864X vnukovanv@ukr.net

(ID із ЄДЕБО)

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри протокол № 1 від “30” серпня 2020р.

Завідувач кафедри проф., док.філос.наук, проф. О.К. Чаплигін О.К. Чаплигін
(науковий ступінь, вчене звання (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

«Погоджено⁷»
Завідувач кафедри Екології
(повна назва випускової кафедри)

д.т.н., проф. Н. В. Внукова
(наук. ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
«21» 08 2020 року
(день) (місяць) (рік)

Погоджено⁸
Завідувач аспірантури Проніна Л.В.

«РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ»

Вченою радою факультету Дорожньо-будівельного факультету
протокол № 11 від «3» листопада 2020 р.
голова Вченої ради д.т.н. Бугаєвський С.О.

© _____, 2020 рік
© _____, 2025 рік

Примітки:

Силабус (Робоча програма) навчальної дисципліни розробляється відповідною кафедрою у 2-х екземплярах на 4 роки і затверджується до 30 серпня: 1 екземпляр – у навчальний відділ; 2-екземпляр залишається на кафедрі. Електронний варіант розміщується на сайті факультету.
Форма в редакції ХНАДУ відповідно до листа МОН України за №1/9-434 від 09 липня 2018 року доповнена.
Рекомендована до затвердження Методичною радою ХНАДУ «__» ____ 20__ року протокол №__.

⁷ якщо програма навчальної дисципліни розроблена для декількох освітніх програм за вказаною спеціальністю, то погодження робиться з кожною випусковою кафедрою.

Підпис погодження не повинен знаходитись на окремому аркуші.

⁸ якщо програма навчальної дисципліни розроблена для декількох освітніх програм за вказаною спеціальністю, то погодження робиться з кожною випускаючою кафедрою.

Підпис погодження не повинен знаходитись на окремому аркуші.